

TIJORAT BANKLARIDA TRANSFORMATSIYA ORQALI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI (“O‘ZMILLIYBANK” AJ MISOLIDA)

Abdugapparov Abdujabbor Shuxratovich

Bank moliya akademiya Magistranti

Kirish. Zamonaviy iqtisodiy muhitda tijorat banklari global raqobat, texnologik yangilanishlar va mijozlarning o‘zgaruvchan talablari sharoitida faoliyat yuritmoqda. Ushbu murakkab sharoitlarda bank tizimining barqarorligini ta’minlash, moliyaviy xizmatlar sifatini oshirish va iqtisodiyotni qo‘llab-quvvatlash uchun transformatsiya jarayonlari muhim ahamiyat kasb etmoqda. Transformatsiya nafaqat ichki jarayonlarni takomillashtirish, balki xizmat ko‘rsatishning yangi usullarini joriy etish va bankning bozordagi mavqeini mustahkamlash imkonini beradi. Ayniqsa, O‘zbekiston kabi rivojlanayotgan iqtisodiyotga ega mamlakatlarda bank sektorining modernizatsiyasi nafaqat moliyaviy institutlarning o‘ziga, balki umumiy iqtisodiy rivojlanishga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

“O‘zmilliybank” aksiyadorlik jamiyati misolida transformatsiya jarayonlari bank faoliyatida samaradorlikni oshirishning real imkoniyatlarini ko‘rsatmoqda. So‘nggi yillarda ushbu bank tomonidan amalga oshirilgan strategik o‘zgarishlar, xususan, raqamli texnologiyalarni joriy etish, xalqaro moliya bozorlariga chiqish va mijozlar bilan ishlashda innovatsion yondashuvlarni qo‘llash bankning nafaqat moliyaviy ko‘rsatkichlarini yaxshiladi, balki uning iqtisodiyotdagi rolini ham mustahkamladi. Shu bilan birga, transformatsiya jarayonlari banklar oldida yangi chaqiriqlar – masalan, xarajatlarni optimallashtirish, xodimlar malakasini oshirish va raqobat muhitiga moslashish kabi vazifalarni ham qo‘ymoqda.

Transformatsiyaning asosiy yo‘nalishlari. Tijorat banklarida transformatsiya zamonaviy talablar va raqobat muhitiga moslashish uchun bir nechta asosiy yo‘nalishlarni qamrab oladi. Ushbu yo‘nalishlar bank faoliyatini modernizatsiya qilish va samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi:

Raqamlashtirish va texnologik yangilanish. Bank xizmatlarida raqamli texnologiyalarni joriy etish operatsion jarayonlarni avtomatlashtirish, masofaviy xizmatlarni rivojlantirish va mijozlar bilan muloqotni yaxshilash imkonini beradi. Bu yo‘nalish xarajatlarni qisqartirish va xizmat ko‘rsatish tezligini oshirishga yordam beradi.

Korporativ boshqaruvni takomillashtirish. Boshqaruv tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish, shaffoflikni oshirish va risklarni samarali boshqarish bankning moliyaviy barqarorligini mustahkamlaydi. Bu yo‘nalish investorlar ishonchini jalb qilish va tashqi bozorlarga chiqish uchun muhimdir.

Xizmatlar portfelini kengaytirish. Mijozlar ehtiyojlariga mos yangi mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqish bankning bozordagi mavqeini mustahkamlaydi. Diversifikatsiya mijozlar bazasini kengaytirish va iqtisodiyotning turli sektorlarini qo‘llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

Ushbu yo‘nalishlar transformatsiya jarayonining asosini tashkil etib, banklarning ichki imkoniyatlarini oshirish bilan birga tashqi muhitga moslashishini ta‘minlaydi.

“O‘zmilliybank” AJ misolida transformatsiya natijalari. “O‘zmilliybank” aksiyadorlik jamiyati O‘zbekistonning 30 dan ziyod tijorat banklari orasida yetakchi o‘rinni egallab, transformatsiya jarayonlari orqali faoliyat samaradorligini oshirish va milliy iqtisodiyotni qo‘llab-quvvatlashda muhim rol o‘ynamoqda. Davlat rahbari rahnamoligida amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli iqtisodiy islohotlarda samarali ishtirok etgan bank yirik investitsiyaviy va ijtimoiy loyihalarni moliyalashtirish bilan birga, mustahkam resurs bazasini shakllantirish va tavakkalchiliklarni samarali boshqarish siyosatini davom ettirdi. 2024 yil 1 yanvar holatiga ko‘ra, bank aktivlari 18 trillion so‘mdan oshdi, kredit portfeli 95,3 trillion so‘mga, umumiy kapitali 17,7 trillion so‘mga yetdi. Korporativ segmentda 1500 dan ortiq, kichik va o‘rta biznes segmentida 80 mingdan ziyod mijozlarning aylanmasi mos ravishda 266 trillion so‘m va 32 trillion so‘mni tashkil etdi. Bank mamlakat iqtisodiyoti uchun strategik ahamiyatga ega loyihalarni moliyalashtirishda doimiy ustuvorlikka ega bo‘lib, mustaqillikning ilk kunlaridan boshlab hukumatning ishonchli tayanchi sifatida milliy iqtisodiyotni isloh qilish va qulay investitsiyaviy muhit yaratishda faol ishtirok etmoqda. Bugungi kunda mamlakatning eng yirik investitsiyaviy banki sifatida NBU brendi xorijda ham tanilgan. Bank faoliyati davomida yoqilg‘i-energetika kompleksi, to‘qimachilik, transport va kommunal xo‘jalik kabi sohalarda yirik infratuzilmaviy loyihalarni moliyalashtirdi. Masalan, Buxoro va Qashqadaryo viloyatlarida gaz turbinali uskunalarni xarid qilish uchun 72 million yevro ajratilib, energetika tarmog‘ining quvvati oshirildi. Toshkentda past quvvatli elektr tarmoqlarini yangilash loyihasi poytaxtni kuz-qish mavsumiga tayyorlashda muhim natija berdi, transformator punktlari va qozonxonalar modernizatsiya qilinib, issiqlik energiyasi uzluksiz yetkazib berildi. Prezidentning 2023 yil 16 fevraldagi qaroriga muvofiq, “Toshshahartransxizmat” AJ uchun 205 million dollarlik kredit ajratilib, 1000 ta zamonaviy avtobus xarid qilinishi natijasida Toshkentda jamoat transporti xizmati sifati oshdi, yo‘lovchi tashish ikki baravarga ko‘payib, kuniga 900 ming kishiga yetdi, yil davomida esa 240 million yo‘lovchi tashildi. 2023 yilda bank kreditlari hisobiga “ADM Jizzakh” avtomobil yig‘ish loyihasiga 56 million AQSh dollari, “O‘zbekiston temir yo‘llari” AJ uchun 105 million AQSh dollari va “Tosh Travel Product” MChJ uchun 23 milliard so‘m ajratilib, yirik investitsiya obyektlari ishga tushirildi. Chakana biznes va jismoniy shaxslar bilan ishlashda bank 11 turdagi jozibador omonatlar taklif etib, aholining mablag‘lari hajmini 9,5 trillion so‘mga yetkazdi. “Milliy” ilovasi orqali

onlayn mikroqarzarlar, iste'mol kreditlari va overdraftlar joriy qilindi, 2023 yilda "Solfy" to'lov kartasi loyihasi 3300 dan ortiq hamkor kompaniyalar bilan 12 oygacha foizsiz to'lov imkonini taqdim etdi. "McKinsey & Company" bilan hamkorlikda 2021-2025 yillarga mo'ljallangan strategiya ishlab chiqilib, 8 ta yo'nalish bo'yicha 32 ta tashabbus va 77 ta loyiha amalga oshirilmoqda, Transformatsiya ofisi orqali jarayonlar muvofiqlashtirildi. 2023 yilda xizmat ko'rsatish sohasiga 10,4 trillion so'm, shu jumladan transport xizmatlariga 5,4 trillion so'm va savdoga 3,4 trillion so'm yo'naltirilib, Toshkentda 9 mingta savdo obyektlari foydalanishga topshirildi va 450 mingta yangi ish o'rni yaratildi. Natijada, "O'zmilliybank" transformatsiya orqali moliyaviy barqarorlikni mustahkamladi, iqtisodiyotning real sektorini qo'llab-quvvatladi va mijozlarga qulay xizmatlar taqdim etishda muvaffaqiyatga erishdi, bu tajriba bank sektorida keng qo'llanilishi mumkin bo'lgan model sifatida e'tirof etilmoqda.

Transformatsiya orqali samaradorlikni oshirish yo'llari. Tijorat banklarida transformatsiya faoliyat samaradorligini oshirish uchun bir nechta samarali yo'llarni taklif etadi. Birinchidan, biznes jarayonlarini optimallashtirish orqali operatsion xarajatlarni kamaytirish va resurslardan unumli foydalanish mumkin. Ikkinchidan, xodimlar malakasini oshirish va xalqaro tajribani joriy etish boshqaruv sifatini yaxshilaydi hamda innovatsion yondashuvlarni rivojlantiradi. Uchinchidan, iqtisodiyotning real sektorini moliyalashtirishga yo'naltirilgan investitsiya loyihalarini kengaytirish bankning daromadlilik bazasini mustahkamlaydi. To'rtinchidan, raqamli texnologiyalarni keng qo'llash xizmat ko'rsatish tezligini oshiradi va mijozlar bilan samarali munosabatlarni ta'minlaydi. Ushbu yo'llar banklarning ichki imkoniyatlarini rivojlantirish bilan birga, ularning bozordagi raqobatbardoshligini ham oshiradi.

Xulosa. Transformatsiya tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, mijozlar ishonchini oshirish va iqtisodiyotdagi rolini yuksaltirishda muhim vosita sifatida o'z samarasini ko'rsatmoqda. "O'zmilliybank" AJ misolida amalga oshirilgan raqamlashtirish, strategik loyihalarni moliyalashtirish va boshqaruv tizimini takomillashtirish kabi qadamlar bank faoliyatining samaradorligini sezilarli darajada oshirdi. Bankning aktivlari, kredit portfeli va investitsiya loyihalaridagi yutuqlari transformatsiyaning iqtisodiy va ijtimoiy sohalarga ijobiy ta'sirini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, ushbu jarayonlar bankning bozordagi yetakchi mavqegini saqlab qolishiga va xalqaro standartlarga moslashishiga xizmat qildi.

Taklif sifatida, "O'zmilliybank" tajribasidan kelib chiqib, boshqa tijorat banklari raqamli texnologiyalarni yanada kengroq joriy etishi, xizmatlar assortimentini diversifikatsiya qilishi va xalqaro hamkorlikni rivojlantirishi tavsiya etiladi. Shuningdek, iqtisodiyotning kichik va o'rta biznes kabi muhim segmentlarini moliyalashtirishga e'tibor qaratib, xodimlar malakasini oshirishga investitsiya kiritish banklarning uzoq muddatli barqarorligini ta'minlaydi. Ushbu yondashuv nafaqat bank

sektorining rivojlanishiga, balki umumiy iqtisodiy o‘shishga ham hissa qo‘shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 12.05.2020 yildagi PF-5992-son
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son
3. “O‘zmilliybank” AJning 2023 yilgi yillik hisoboti. 2024.
4. www.nbu.uz
5. cbu.uz